

22.10.2018

Yhteinen tiedon hallinta -kärkihanke
KOSKI-koulutustiedon palvelu

Omadatan hyödyntäminen ja suostumushallintapalvelu -projektin kokous

Aika 22.10.2018, klo 9.00–11.00

Paikka VM (Mariankatu 9), nh Ylijäämä

Osallistujat	Sami Kivivasara, pj. Mika Tammilehto	VM, lainsäädäntöneuvos OKM, ylijohtaja, ESTE
	Suvi Remes	VM, erityisasiantuntija
	Kimmo Mäkinen	VM, erityisasiantuntija
	Tomi Kytölä	OKM, erityisasiantuntija
	Jukka Haapamäki	OKM, opetusneuvos, ESTE
	Erja Nokkanen	OPH, tietohallintojohtaja
	Joonas Mäkinen	OPH, projektipäällikkö
	Joona Kankaanrinne	VRK, johtaja, ESTE
	Jaana Nevalainen	VRK, hankepäällikkö, ESTE
	Emilia Laitala, sihteeri	VRK, erityisasiantuntija
	Petri Tenhunen	VRK, hankepäällikkö, sijainen

Päätöslista

3 (3): Seuraavaan ohjausryhmän kokoukseen tuotetaan toteutusehdotuksia ohjausryhmän taustamuistioon liittyen avoinna oleviin säädöskysymyksiin. VM ja VRK keskustelevalt Suomi.fi-palvelujen hyödyntämisestä omadataan liittyen.

1 Kokouksen avaus

Kokouksen avaus

- Puheenjohtaja avasi kokouksen klo. 09.00

Asialistan hyväksyminen

- Hyväksyttiin asialista

Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen (liite 1)

2 Yhteisprojekti suostumuksenhallintaan -tilannekatsaus

Työn tilannekatsaus ja seuraavat askeleet.

Liite 2.

Alustajat: Joonas Mäkinen, Suvi Remes

Tiedoksi.

Mäkinen kävi lyhyesti läpi suostumuksenhallinnan projektin tilannekatsauksen. Suomi.fi-palveluväylään on saatu yhteys muodostettua, jonka kautta henkilötietoja välitetään. Marraskuun aikana pilottiin on tarkoitus ottaa mukaan 10-20 opiskelijaa ja heille annetaan pilottiversio käyttöön. He käyttävät HSL:n päässä olevaa "sääntömootoria", joka on määritellyt kuka on opiskelija ja kuka ei. Suostumuksenhallintaan liittyvät liitteen 2 mukaiset maksut on suoritettu.

Remes kävi läpi YTI-hankkeen tilannetta yleisellä tasolla. YTI:n hankepäällikkö Jaana Nevalainen on päättänyt työnsä VRK:lla ja hänen seuraajanaan on Petri Tenhunen. Referenssiryhmätyö YTI-hankkeen osalta päättynyt ja siirtynyt OPH:n vastuulle. Viitearkkitehtuurin kokoaminen on edistynyt ja se tuodaan ohjausryhmän kokoukseen nähtäväksi, kunhan se on siinä vaiheessa, että sitä on tarkoituksenmukaista tarkastella ohjausryhmän toimesta. Viitearkkitehtuurityötä työstää Mika Honkanen yhdessä muiden asiantuntijoiden kanssa. Viitearkkitehtuurityö on tekninen selvitys, joten työ on tarpeen yhteensovittaa esimerkiksi säädösasioiden osalta. Todettiin, että viitearkkitehtuurityö on ensimmäinen versio, jota voidaan myöhemmin muokata omadatan toteutuksen kehittyessä.

3 Säädös- ja toimintamallikysymykset

Keskustelu tunnistetuista säädöskysymyksistä ja omadatan (liike)toimintamalleista.

- 3a) Vastuukysymykset ja kustannusten jako
- 3b) Suomi.fi-palveluiden hyödyntäminen omadatan käytössä
- 3c) Omadatan riskit – case vaikutukset kokonaisturvallisuuteen?

Liitepaketti 3.

Alustajat: Joonas Mäkinen, Emilia Laitala

Laitala alusti omadataan liittyviä säädöskysymyksiä, jotka ovat heränneet omadataan liittyvän toteutuksen myötä. Laitalan mukaan rekisterinpitäjän ja tiedon luovuttajan väliset vastuukysymykset on tarpeen määritellä. Lisäksi tulisi päättää siitä, voiko kansalainen vapaasti päättää tiedon luovuttamisesta ja käytöstä, vai onko tiedon luovuttajalla velvollisuus puuttua siihen, mitä tietoa henkilö voi suostumuksellaan hallinnoida. Viranomaiset yleensä luovuttavat henkilötietoa lain nojalla ja tiedon luovutuksen yhteydessä ovat vastuussa luovutettavan tiedon oikeusperusteesta sekä käsittelystä vastaanottavan tahon osalta. Mikäli nykyistä tiedon luovutusmallia viranomaisten rekistereistä sovellettaisiin myös omadatan mukaiseen henkilötiedon luovutukseen, ei henkilön tiedollinen itsemääräämisoikeus tosiasiasa toteutuisi viranomaisen puuttuessa tiedon luovutuksen oikeellisuuteen. Tältä osin on siis tarpeen määritellä yleiset linjaukset liittyen omadataan ja sen säädöskysymyksiin.

Vastuukysymykset ovat heränneet myös koski-rekisterin osalta, jossa on tarpeen määritellä vastuut OPH:n ja HSL:n sekä Frankin suhteen. Mäkinen toi esille, että OPH:n juristien tulkinnan mukaan OPH:n tulisi ennen tiedonluovuttamista määritellä se, onko tiedonluovuttajalla oikeus käsitellä henkilötietoja. Keskustelussa todettiin, että suostumuksen antajalla ja tiedon saajan välillä on olemassa asiakassuhde. Haastavaa on määritellä yleisillä periaatteilla asiakasrajat ja niiden suhteet. Lisäksi huomioitiin se, että virkatyötä tuottaisi huomattavan paljon tiedon saajan valvonta henkilötiedon käsittelyyn liittyen. Ei ole tarkoituksenmukaista toteuttaa uutta tietopalvelumallia, jossa viranomainen toimii tarkastajana henkilötiedon luovutusedellytyksiin liittyen. Keskustelussa pohdittiin sitä, olisiko mahdollista tuottaa julkishallinnolle yhteiset yleiset ehdot liittyen omadatan mukaiseen henkilötietojen käsittelyyn. Kuitenkin tunnistettiin se, että uusien ehtojen tuottamisen myötä helposti tuotetaan uutta byrokratiaa ja sitä

myötä vaikeutetaan uusien prosessien syntymistä. Kaikesta huolimatta on kuitenkin selvää, että jokaisen viranomaisen ei ole tarkoituksenmukaista tehdä omaa ratkaisua, vaan tehokkainta olisi yksi yhtenäinen tapa asioiden toteuttamiseen. Yhteisen linjan muodostaminen on mahdollista, mutta tulisi määritellä se, kuka tai mitkä tahot tekevät näitä ratkaisuja. Kytölä huomautti myös tekoälyyn liittyvän Auroran ja omadatan välisestä liitynnästä ja siitä, miten omadatan osalta tehtävät ratkaisut vaikuttaisivat myös Auroraan. Olennainen kysymys on, pyritäänkö hyödyntämään julkisen hallinnon tietovarantoja nykyistä tehokkaammin eli muutetaanko nykyisiä käytänteitä. Joonas Mäkisen mukaan Koski-pilotin ja omadatan osalta edellä esitettyjen kysymysten ratkaiseminen on välttämätöntä. Keskustelun pohjalta päädyttiin lopputulokseen, että yksilö voi päättää omien tietojensa käytöstä, mutta rajauksella. Nämä rajausehdotukset tulisi määritellä.

Laitala alusti myös liitteessä 3c mainittuja omadataan liittyviä riskejä. Omadataan liittyvän suostumusmäärittelyn osalta on tarpeen pohtia sitä, liittyykö asiaan sellaisia riskejä, jotka tulisi huomioida ja mahdollisesti rajata pois henkilön itsensä määräysvallan piiristä. Pohdittiin muun muassa sitä, voisiko esimerkiksi sotilastutkintotiedot vaarantaa valtion turvallisuutta. Huomioitiin myös tiedon yhdisteltävyyteen liittyvät riskit; mitä enemmän tietoja kerätään, sitä enemmän niitä voidaan yhdistellä ja muodostaa mahdollisesti sensitiivistä aineistoa. Kuitenkin todettiin se, että esimerkiksi sotilastutkinnoista vastuu pitäisi olla myös sotilaskorkeakoulussa sen osalta, miten sotilas voi käsitellä itseensä liittyvää tietoa ja jakaa tutkinnostaan tietoa edelleen.

Lopuksi keskusteltiin myös Suomi.fi-palveluista ja niiden hyödyntämisestä omadatan mukaisessa henkilötiedon hallinnassa. Esimerkiksi Suomi.fi-tunnistuksen kautta saatuja henkilötietoja voidaan välittää edelleen, mutta omadatan osalta tämä vaatisi nykyisten käytäntöjen muutosta. Laitala totesi, että Suomi.fi-tunnistuksen kautta saatuja tietoja voidaan välittää edelleen yksityisille toimijoille vain silloin, mikäli yksityisellä toimijalla on lainsäädännössä määritelty oikeus saada kyseiset tiedot. Henkilön antaman suostumuksen ei ole katsottu olevan tällainen lainsäädännöstä johdettava peruste. Todettiin, että Suomi.fi-palvelujen hyödyntäminen olisi järkevää, sillä palvelu on muutoinkin viranomaisten yhteinen alusta. Suomi.fi-palveluihin liittyy kuitenkin kustannuskysymyksiä sen osalta, kenelle tietoja luovutetaan maksutta. Keskustelun myötä todettiin, että liiketaloudelliset kysymykset voivat tulla ajankohtaiseksi, mikäli Suomi.fi-palveluja hyödynnettäisiin laajemminkin omadatan mukaisessa henkilötiedon käsitelyssä.

Lopuksi Kivivasara tiivistä keskustelun johdosta syntyneet päätökset:

1. Yksilöllä on oltava oikeus päättää omien tietojensa käytöstä.
2. Omien tietojen käyttöön liittyy kuitenkin tiettyjä rajoituksia.
3. On tarpeen luoda yhteiset omadataperiaatteet (ehdot/soft law).
4. Olisi hyvä jatkaa konseptin rakentamista yhteisesti esimerkiksi viemällä Suomi.fi-maailmaan.
5. Maksukysymysten ja vastuukysymysten määrittely eli mikä on yleinen liiketoimintamalli näiden ympärillä.

Päätös: Edellä mainittujen kohtien johdosta tehtävät toimenpiteet ovat 1 ja 2 -kohtien syventäminen ja sitä kautta periaatteiden muodostaminen ohjausryhmän loppuraporttiin. 4-kohdasta Suomi.fi-palvelujen osalta sovittava Valtiovarainministeriön ja Väestörekisterikeskuksen kesken ja 5-kohdan ratkaiseminen mahdollista vasta edellisten kysymysten ratkaisujen jälkeen. Sovittiin, että Remes, Kytölä ja Laitala tuottavat ohjausryhmän loppuraporttiin seuraavaa kokousta varten ehdotuksia edellä mainittujen kohtien ratkaisemiseksi.

4 Kuka on katsonut tietojani -selvitys

Lähetekeskustelujen perusteella on projektoitu lokitietojen hyödyntämisen mahdollisuuksiin liittyvä selvitys.

Liite 4.

Alustaja: Suvi Remes

Remes kertoi lyhyesti selvityksestä. Tarkoituksena selvittää Suomi.fi-palveluväylän lokikäytäntöjen nykyinen toteutus ja mahdollinen jatkokehitys. Projektoitiin ”kuka on katsellut tietojani” –selvitystyö, jota tekee kaksi Goforen konsulttia sekä VRK:n työntekijöitä. Selvityksessä haastatellaan toimijoita, jotka hyödyntävät Suomi.fi-palveluväylää. Tarkoituksena on selvittää, voisiko esimerkiksi hyötykuormaa lokittaa ja mikä on Virossa toteutettu moduuli, jonka kautta lokitus on muodostettu. Selvityksen pitäisi olla joulukuussa valmis.

5 Viestintä

Käydään läpi tunnistetut viestintätarpeet ja toteutustavat.

Liite 5.

Todettiin, että tällä hetkellä ei akuuttia viestintätarvetta.

6 Ajankohtaiset asiat

Tiedoksi omadataan liittyvä tutkielma (liite 6). Laitala on tehnyt maisteritutkielman liittyen omadataan aiheena ”Omadata – suostumusperusteinen henkilötietojen luovutus viranomaisen rekisteristä”. Tutkielma saatettiin tiedoksi myös ohjausryhmän jäsenille.

7 Seuraava kokous

Seuraava kokous aikataulutetty pidettäväksi ti 13.11. klo 9-11

8 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo. 11.08.

Liitteet

Liite 1: Edellisen kokouksen muistio
 Liite 2: Projektin tilannekatsaus
 Liite 3a: Vastuukysymykset-alustus
 Liite 3b: suomi.fi-palvelut omadatassa -alustus
 Liite 3c: Omadatan riskit - alustus
 Liite 4: Kuka on katsellut tietojani -projektisuunnitelma
 Liite 5: Viestintäsuunnitelma ja toimenpiteet
 Liite 6: Omadata-suostumusperusteinen henkilötietojen luovutus viranomaisen rekisteristä (tutkielma)